Original Article Open Access

Child Rights Journal

2023; 5(18): 55-67

Journal Homepage: http://childrightsjournal.ir

International ThinkTank of Human Dignity

The Iranian Association of Medical Law

The Iranian Association of Child Rights

The Role of Family Education in Protecting Children's Privacy in Cyberspace from the Perspective of International Documents

Amir Shariatiasl[1]

1. Department of International Law, Farabi Campus of Tehran University, Qom, Iran.

ABSTRACT

Background and Aim: The Cyberspace and the dangers that threaten the privacy of the child have caused the protection of the privacy of the child to become one of the most important topics of the international rights of the child. Nevertheless, the role of family education as the most important bastion of protecting children's privacy should not be underestimated. In the current research, we answered the basic question that from the perspective of international documents, what is the role of family education in protecting children's privacy in cyberspace? By reviewing important international documents on children's rights, as well as up-to-date and related articles, we highlighted the effective role of family education to protect children's privacy in cyberspace.

Method: In this research, we collected, reviewed and analyzed related documents and articles using the descriptive-analytical method and relying on library data.

Results: In order to protect the child's privacy in the cyberspace, in addition to creating, developing and updating the rules, we must highlight the role of the family and also discuss the education of the family and the child's caregivers.

Conclusion: The results of this research show that in addition to the creation, development and updating of laws by governments, it is very important to create educational environments for parents and caregivers of child to deal with cyberspace threats. Families should know the difference between teaching a child and arbitrarily interfering with a child's privacy and educate the child by creating a safe and trustworthy environment.

Keywords: Child Privacy; Cyber Space; Family Education; International Rights of the Child

Corresponding Author: Amir Shariatiasl; **Email:** amirshariatiasl@gmail.com

Received: February 21, 2023; **Accepted:** June 18, 2023

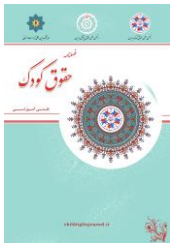
Please cite this article as:

Shariatiasl A. The Role of Family Education in Protecting Children's Privacy in Cyberspace from the Perspective of International Documents. Child Rights Journal. 2023; 5(18): 55-67.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-12]

This Open Access Article Distributed under the Terms of the Creative Commons Attribution Non-Commercial License 4.0 (CC BY-NC 4.0)

مقاله پژوهشی
دسترسی آزاد

فصلنامه حقوق کودک

دوره پنجم، شماره هجدهم، تابستان ۱۴۰۲، صفحات ۶۷-۵۵

Journal Homepage: http://childrightsjournal.ir

نقش آموزش خانواده در صیانت از حریم خصوصی کودکان در فضای مجازی از منظر اسناد بین‌المللی

امیر شریعتی اصل[۱]

۱. گروه حقوق بین‌الملل، دانشکدگان فارابی، دانشگاه تهران، قم، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: فضای مجازی و مخاطراتی که حریم خصوصی کودک را تهدید می‌کند، باعث شده تا صیانت از حریم خصوصی کودک به یکی از مهم‌ترین مباحث حقوق بین‌الملل کودک تبدیل شود. دولت‌ها با اجرای هدفمند قوانین بین‌المللی حقوق کودک، گام بلندی جهت حمایت از حقوق کودکان برداشته‌اند. با وجود این، نقش آموزش به خانواده به عنوان مهم‌ترین پایگاه حمایت از حریم خصوصی کودکان، نباید دست کم گرفته شود. در پژوهش حاضر به این پرسش اساسی پاسخ دادیم که از منظر اسناد بین‌المللی، آموزش به خانواده چه نقشی در حفظ حریم خصوصی کودکان در فضای مجازی دارد؟ با بررسی اسناد مهم بین‌المللی حقوق کودک و همچنین مقالات به روز و مرتبط به برجسته‌سازی نقش تأثیرگذار آموزش به خانواده جهت صیانت از حریم خصوصی کودکان در فضای مجازی پرداختیم.

روش: در این پژوهش با روش توصیفی ـ تحلیلی و اتکا به داده‌های کتابخانه‌ای به جمع‌آوری، بررسی و تحلیل اسناد و مقالات مرتبط پرداختیم.

یافته‌ها: جهت صیانت از حریم خصوصی کودک در فضای مجازی علاوه بر ایجاد، توسعه و به روزرسانی قوانین، باید به برجسته‌سازی نقش خانواده و همچنین به بحث آموزش خانواده و مراقبین کودک بپردازیم.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که علاوه بر ایجاد، بسط و به روزرسانی قوانین توسط دولت‌ها، ایجاد محیط‌های آموزشی برای والدین و مراقبین کودک جهت مقابله با تهدیدات فضای مجازی بسیار مهم است. خانواده‌ها باید تفاوت آموزش به کودک و مداخله خودسرانه به حریم خصوصی کودک را بدانند و با ایجاد محیطی امن و مورد اعتماد برای کودک به آموزش وی بپردازند.

واژگان کلیدی: حریم خصوصی کودک؛ فضای مجازی؛ آموزش خانواده؛ حقوق بین‌الملل کودک

نویسنده مسئول: امیر شریعتی اصل؛ **پست الکترونیک:** amirshariatiasl@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۰۲؛ **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۲/۰۳/۲۸

خواهشمند است این مقاله به روش زیر مورد استناد قرار گیرد:

Shariatiasl A. The Role of Family Education in Protecting Children's Privacy in Cyberspace from the Perspective of International Documents. Child Rights Journal. 2023; 5(18): 55-67.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-12]

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

مقدمه

رشد و گسترش استفاده از پیام‌رسان‌ها و نرم‌افزارهای اجتماعی، باعث سریع‌ترشدن اشتراک‌گذاری اتفاقات، اخبار و خاطرات به یادماندنی شده است. استفاده از این نرم‌افزارها در کنار مزایای ویژه‌ای که در آن‌ها نهفته است؛ تهدیداتی همچون نقض حریم خصوصی، سوءاستفاده و کلاه‌برداری از افراد را دربر دارد. در این میان، کودکان، به واسطه روحیه حساس و عدم تکامل شخصیتی، به شدت در برابر آسیب‌های فضای مجازی شکننده هستند. اساس حمایت از کودک، حفظ کرامت انسانی اوست. این مفهوم، بستری را برای استقرار یک نظام حقوقی تعریف می‌کند که در آن قانونگذاران موظف به وضع قوانین و ایجاد مقررات تکمیلی برای نظارت بر اجرای آن‌ها هستند. امروزه تعداد فزاینده‌ای از خدمات آنلاین، سیستم‌ها و سایت‌های شبکه‌های اجتماعی وجود دارد که کاربران از آن‌ها استفاده می‌کنند و اغلب از ردپای داده‌ای (Data Traces) که به جا می‌گذارند، بی‌اطلاع هستند. اکثر مردم به ویژه کودکان، نمی‌دانند که چنین داده‌هایی می‌تواند مورد سوءاستفاده قرار گیرد و حریم خصوصی و حقوق آن‌ها را نقض کند (۱). بنابراین حفظ حریم خصوصی کودکان و شناخت و افزایش آگاهی در مورد این حقوق، جهت کنترل و مراقبت از کودک در این محیط، بسیار حیاتی است. با توجه به اهمیت نهاد خانواده و حفظ هویت آن، بیشترین تلاش‌ها برای حمایت از حقوق کودکان در چهارچوب خانواده تعریف شده است و در نتیجه اشتراکات متعددی بین مجموعه حقوق منتسب به کودکان و آن‌هایی که در روابط بین فرزند و والدین تعریف شده است، وجود دارد (۲). پژوهش حاضر به این پرسش اساسی پاسخ می‌دهد که از منظر اسناد بین‌المللی، آموزش به خانواده چه نقشی در حفظ حریم خصوصی کودکان در فضای مجازی دارد؟ بدیهی است که در این راستا باید بدانیم که سازوکارهای بین‌المللی حمایت از حریم خصوصی کودکان کدام‌اند؟ و خانواده‌ها چگونه می‌توانند بدون تجاوز به حریم خصوصی و حقوق کودک، وی را از وجود چنین تهدیداتی آگاه کنند؟ در این پژوهش با روش توصیفی ـ تحلیلی به بررسی اسناد بین‌المللی و مقالات مرتبط پرداختیم تا به درک بیشتر نقش آموزش خانواده جهت آگاهی‌بخشی از خطرات و تهدیدات فضای مجازی و حفظ حریم خصوصی کودکان در این محیط، بپردازیم. همچنین جهت پرهیز از اضافه‌نویسی و تکرار، از برخی مباحث مقدماتی همچون تعریف رسانه و فضای مجازی که پیش‌تر در مقالات مختلف به آن‌ها اشاره شده است، صرف نظر شده است.

۱. پیشینه پژوهش: در سال‌های اخیر پژوهش‌های زیادی با موضوع حقوق کودک در محیط دیجیتال و رسانه صورت پذیرفته که به موضوع پژوهش حاضر بی‌ارتباط نیست. حانیه فکری‌زاده و همکاران (۳) در پژوهش خود با عنوان «واکاوی آسیب‌های فضای مجازی بر کودکان با رویکردی بر نظام حقوقی ایران» بیان داشتند که نگرانی خانواده‌ها در خصوص حضور کودکان و نوجوانان در فضای مجازی، آنان را وادار می‌سازد قوانینی را در خصوص استفاده از فضای مجازی ایجاد کنند، اما کودکان و نوجوانان این امر را دخالت در امور شخصی خویش تلقی نموده و تلاش والدین را برای کاهش خودمختاری‌شان می‌پندارند.

محمدمهدی سیدناصری (۴) در پژوهش خود با عنوان «حق کودک بر سلامت روان در فضای مجازی از منظر حقوق بین‌الملل با تأکید بر نظریه عمومی شماره ۲۵ کمیته حقوق کودک» بیان داشت که دولت‌ها باید برنامه‌های آموزشی برای کودکان، والدین، سرپرستان قانونی، عموم مردم و مسئولین را تسهیل کنند تا از این

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-12]

طریق، دانش عمومی نسبت به فرصت‌ها و چالش‌های حقوق کودکان در محیط دیجیتال را ارتقاء بخشند.

مهزاد صفاری‌نیا (۵) در پژوهشی با عنوان «حق دسترسی کودکان به فضای مجازی از منظر حقوق داخلی و بین‌الملل با تأکید بر نظریه تفسیری شماره ۲۵ کمیته حقوق کودک» به این نکته اشاره داشت که آموزش استفاده از فضای مجازی برای کودکان و ارتباط مستمر با خانواده‌ها برای جلوگیری از خشونت علیه کودکان بسیار مهم است.

علی محمود (۶) در پژوهشی با عنوان «حمایت از کودکان در فضای مجازی» عنوان کرد، والدین باید خود را در مورد بسته‌های نرم‌افزاری که به تازگی برای محافظت از کودکان در اینترنت با فیلترکردن، مسدودکردن و نظارت ساخته شده‌اند، به روز کنند.

اورلیجا پورایته و ناتالیا پروکوفیوا (Aurelija Pūraitė & Natalja Prokofjeva) (۷) در مقاله‌ای با عنوان «سیاست اتحادیه اروپا در مورد ایمنی کودکان در فضای سایبری» اشاره داشتند که همزمان با دیجیتالی‌شدن، جرائم سایبری علیه کودکان به یک موضوع بزرگ و جهانی تبدیل می‌شود، چراکه پیشرفت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات راه جدیدی را برای یافتن قربانیان خود به مجرمان می‌دهد. این پدیده تا زمانی که سیاستگذاران، افسران پلیس، معلمان و والدین اقداماتی را برای محدودکردن، آموزش و آگاهی نسبت به آن‌ها انجام دهند، همچنان تهدیدی برای کودکان امروزی خواهد بود.

در پژوهش‌های اخیر، بیشتر به بحث حمایت از کودک در محیط دیجیتال پرداخته شده و در مورد اهمیت آموزش خانواده به طور تخصصی، پژوهشی صورت نپذیرفته است. در پژوهش حاضر برای نخستین‌بار با مطالعه اسناد بین‌المللی و نگاهی به رویه آموزشی شورای اروپا و برخی دول موفق عضو این شورا، به بررسی و اهمیت موضوع آموزش خانواده در صیانت از حریم خصوصی کودکان در فضای مجازی پرداخته شده است.

روش

در این پژوهش با روش توصیفی ـ تحلیلی و اتکا به داده‌های کتابخانه‌ای به جمع‌آوری، بررسی و تحلیل اسناد و مقالات مرتبط پرداختیم.

یافته‌ها

۱. مفهوم‌شناسی

۱-۱. مفهوم کودک در اسناد بین‌المللی: با بررسی اسناد بین‌المللی به این نتیجه می‌رسیم که اصولاً معیار سن، ملاک تعریف کودک در این اسناد قرار گرفته است. در این راستا کنوانسیون حقوق کودک در ماده ۱ بیان می‌دارد که از نظر کنوانسیون حاضر، کودک به هر انسانی زیر هجده سال اطلاق می‌شود، مگر اینکه طبق قانون قابل اعمال در مورد کودک، سن بلوغ زودتر حاصل شده باشد. در سایر اسناد بین‌المللی مرتبط، از جمله مقاوله‌نامه بدترین اشکال کار کودکان مصوب ۱۹۹۹ همین معیار ۱۸ سال به کار رفته است. همچنین در ماده ۱ میثاق اسلامی حقوق کودک آمده است که کودک به هر انسانی گفته می‌شود که از نظر قانون قابل اعمال در مورد وی به سن بلوغ نرسیده باشد. بنابراین در اسناد اسلامی مرتبط با حقوق کودک معیار بلوغ برای تعریف کودک به کار رفته است.

۲. حقوق کودک

۲-۱. تاریخچه: حقوق بشر، حقوق جهانی انسان‌ها از جمله کودکان است. حقوق کودک، برای نخستین‌بار پس از جنگ جهانی اول به رسمیت شناخته شد. در سال ۱۹۲۴، جامعه ملل (League of Nations) سند اعلامیه ژنو (Geneva Declaration) را که برای نخستین‌بار در

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-12]

تاریخ، حقوق کودکان را اعلام و به رسمیت شناخت و همچنین برخی از مسئولیت‌های والدین را در قبال فرزندان تضمین کرد، پذیرفت. این روند به طور مداوم ادامه داشت تا در سال ۱۹۵۹، سازمان ملل متحد، اعلامیه حقوق کودکان (Declaration of Children's Right) نخستین هماهنگی بین‌المللی در مورد حقوق اساسی کودکان را تصویب کرد، اما اولین سند بین‌المللی و الزام‌آور حقوقی برای به رسمیت‌شناختن حقوق کودکان، کنوانسیون بین‌المللی حقوق کودک (International Convention on the Rights of the Child) بود که در ۲۰ نوامبر ۱۹۸۹ تصویب شد (۸).

۲-۲. مفهوم حقوق کودک: همانطور که اشاره شد، نخستین سند بین‌المللی الزام‌آور در زمینه حقوق کودکان، کنوانسیون بین‌المللی حقوق کودک است. کوراجاک و کوپیچ (Kopić & Korajac) بیان می‌کنند که این کنوانسیون اولین سندی است که در آن به کودک به عنوان موضوعی با حقوق مختص به خود و نه‌تنها به عنوان فردی که نیاز به حمایت ویژه دارد، برخورد می‌شود. این کنوانسیون همه دولت‌های تصویب‌کننده را موظف می‌کند که از مفاد آن پیروی کنند (۱). با توجه به نکات ذکرشده زمانی که از حقوق کودک سخن به میان می‌آید، سوای حمایت‌های ویژه‌ای که در کنوانسیون از این حقوق به عمل آمده است، منظور موضوعیت و موجودیتی است که حقوق اساسی مختص به خود را دارد و بر طبق کنوانسیون، رعایت این حقوق برای همه دولت‌های عضو الزام‌آور است. از مهم‌ترین حقوق مادی و معنوی مورد اشاره در اسناد بین‌المللی می‌توان به عدم تبعیض، حق ابراز عقیده آزادانه، اصل منافع عالیه یا مصلحت کودک،حق زندگی، حق بقا و رشد کودک، حق داشتن نام و تابعیت، حق اظهار نظر در کلیه مراحل رسیدگی قضایی، آزادی اندیشه، عقیده و مذهب، عدم مداخله خودسرانه در مکاتبات و حریم خصوصی کودک، حق حمایت از کودک در برابر کلیه اشکال خشونت، حق برخورداری از آموزش ابتدایی رایگان و همچنین به حمایت‌های ویژه از کودکان کم‌توان و معلول برای دستیابی به فرصت‌های برابر با سایر کودکان اشاره کرد.

۲-۳. مفهوم حریم خصوصی کودک در فضای مجازی: حریم خصوصی قلمرو شخصی است که فرد به طور طبیعی انتظار دارد بدون رضایت یا اطلاع قبلی هر کسی به آن دسترسی نداشته باشد، مشاهده نشود یا در معرض دیگران قرار نگیرد (۲). حریم خصوصی کودکان در فضای مجازی یا حریم خصوصی دیجیتال بدین‌معناست که اطلاعات و داده‌های شخصی و مالی افراد و هر آنچه در اینترنت می‌بینند و جستجو می‌کنند، خصوصی باقی مانده و هیچ کس بدون اجازه حق دسترسی به آن‌ها را نداشته باشد (۹)، البته با توجه اصل مصلحت کودک که در کنوانسیون حقوق کودک به آن اشاره شده است. همچنین نقش نظارتی والدین به ناچار محدودیت‌هایی برای این حق به وجود خواهد آمد، هرچند باید توجه داشت که این محدودیت‌ها جهت حمایت از سایر حقوق کودک و امنیت وی در فضای مجازی به عمل بیاید و از دخالت و تعرض به حریم خصوصی کودک، خودداری کرد.

۳. نقض حریم خصوصی کودک در فضای مجازی و محیط دیجیتال: توسعه سریع فناوری‌های دیجیتال بدون شک زندگی روزمره بشر را تغییر داده است. این فناوری‌ها، امکانات جدیدی را برای اعمال و حمایت از حقوق بشر به وجود آورده‌اند، اما در عین حال احتمال نقض حقوق بشر نیز به طور تصاعدی افزایش یافته است (۱۰). در این عصر تکنولوژی که استفاده گسترده از شبکه‌های اجتماعی وجود دارد، تعادل بین حق حریم خصوصی کودک و وظیفه والدین برای مراقبت موضوعی

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-12]

دشوار است (۱۱). بارگذاری، انتشار و توزیع فیلم‌ها و تصاویر خصوصی کودک در فضای مجازی به دیگران این امکان را می‌دهد که از این داده‌ها برای سوءاستفاده از کودک استفاده کنند (۲).

۳-۱. نقض حریم خصوصی کودک در فضای دیجیتال توسط والدین: والدین، نقش کلیدی در حمایت از حقوق فرزندان خود ایفا می‌کنند، زیرا آن‌ها در موقعیت ایده آلی برای ارزیابی و رسیدگی به «بهترین منافع» فرزندان خود هستند. بسیاری از تحقیقات کنونی در مورد فرزندپروری در محیط دیجیتال و همچنین مکالمات بین خود والدین، بر ایمن‌نگه‌داشتن کودکان از آسیب، تمرکز دارد. زمانی که والدین تصمیم می‌گیرند اطلاعات شخصی فرزندشان را به صورت آنلاین به اشتراک بگذارند یا اطلاعاتی را که ممکن است به طور مستقیم یا غیر مستقیم با فرزندشان مرتبط باشد، به اشتراک بگذارند، ردی از فرزندان خود در فضای دیجیتال به جا می‌گذارند. اطلاعات به اشتراک گذاشته‌شده نه‌تنها ممکن است ایمنی کودک را به خطر بیندازد، بلکه ممکن است حیثیت و شهرت آن‌ها را تضعیف کند. یک نمونه گویا از این ناآگاهی والدین، به اصطلاح «خانواده‌های یوتیوب» است که از برنامه‌های روزمره خود نمایشی می‌سازند و زندگی خود را باز می‌کنند و فرزندان خود را با تمام جزئیات ممکن در اختیار عموم قرار دهند. از بین تمام تهدیدات کنونی برای حریم خصوصی کودک، به نظر می‌رسد تهدیدی که توسط والدین به صورت آنلاین ایجاد می‌شود، دشوارترین آن‌ها باشد، زیرا اقداماتی که برای محافظت از حریم خصوصی کودک ایجاد شده‌اند، در چهارچوب یک الگوی حمایت از والدین است، و نه در چهارچوب تعهد آن‌ها به عدم افشای اطلاعات مربوط به فرزندانشان. کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد در حین تهیه پیش‌نویس نظر کلی خود در مورد حقوق کودکان در رابطه با محیط دیجیتال، به این نگرانی‌ها پرداخت. طبق این نظریه والدین در لیست سایر افرادی قرار می‌گیرند که اقدامات آن‌ها ممکن است حریم خصوصی کودک را تهدید کند (بند ۶۷)، بدون توضیح بیشتر در مورد اقدامات قانونی، اداری و سایر اقداماتی که دولت باید انجام دهند تا اطمینان حاصل شود که حریم خصوصی کودکان در این زمینه رعایت شده و محافظت می‌شود. نظر عمومی در موارد خاص، لزوم کسب رضایت از والدین یا مراقب را قبل از پردازش داده‌های کودک، تصریح می‌کند (بند ۷۱)، ولی هیچ اشاره‌ای به تعارض احتمالی بین والدین و فرزند در این موضوع یا راه‌های حل آن، نشده است (۱۰).

۳-۲. نقض حریم خصوصی کودک در فضای مجازی توسط شبکه‌های اجتماعی و افراد بیگانه: فضای مجازی میدانی باز برای افرادی است که از هر فرصتی برای کسب محبوبیت یا سود مالی و یا نفوذ در سیاست و هدایت افکار عمومی به سمت منافع خود استفاده می‌کنند. بدیهی است که حتی معصومیت کودکان نیز برای چنین فرصت‌طلبانی باز است. شبکه‌های اجتماعی به طرق مختلف حریم خصوصی کاربران خود را نقض کرده‌اند. آن‌ها گاهی از اطلاعات خصوصی کاربران خود سوءاستفاده می‌کنند و گاهی وسایلی را برای سوءاستفاده دیگران از این اطلاعات فراهم می‌کنند (۲). به طور مثال، در پرونده (کی.یو علیه فنلاند) (K.U.v.Finland) که در سال ۲۰۰۸ در دادگاه اروپایی حقوق بشر مطرح شد؛ شخصی با جعل هویت پسری ۱۲ ساله، تبلیغی را که شامل اطلاعات شخصی مانند تصویر پسر بود، در یک سایت دوستیابی اینترنتی منتشر کرد. در آگهی ذکر شده بود که پسر به دنبال فردی همسن یا بزرگ‌تر خود بود تا با او رابطه جنسی برقرار کند (۱۲). برخی از داده‌های اینترنتی ممکن است حاوی اطلاعاتی در مورد هویت، فعالیت‌ها، موقعیت مکانی، ارتباطات، احساسات، سلامت و

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-12]

روابط کودکان باشند. برخی از ترکیب‌های این داده‌های شخصی، از جمله داده‌های بیومتریک که به طور فزاینده‌ای محبوب می‌شوند، می‌توانند به طور منحصر به فردی یک کودک را شناسایی کنند و به ویژه اگر در نتیجه امنیت ناکافی، سرقت هویت رخ دهد، حق حریم خصوصی وی را نقض می‌کنند (۱۳). برای نمونه در پرونده بندیک علیه اسلوونی (Benedik v.Slovenia)، مقامات مجری قانون سوئیس در سال ۲۰۰۶ تحقیقاتی را در مورد شبکه موسوم به رازربک (Razorback) انجام دادند و متوجه شدند که برخی از کاربران آن، مطالب هرزه‌نگاری کودکان را از طریق اشتراک‌گذاری فایل همتا به همتا (p2p) به اشتراک می‌گذارند که امکان دسترسی کاربران را به رایانه‌های یکدیگر فراهم می‌کند تا بتوانند فایل‌های یکدیگر را دانلود کنند (۱۲). بنابراین انتشار اطلاعات شخصی می‌تواند تسهیل‌کننده سایر خطرات فضای مجازی همچون پورنوگرافی، هرزه‌نگاری، آزار و اذیت و استثمار، تأثیرات بر سبک زندگی، ترویج خشونت، تهدید آموزه‌های دینی و... باشد.

۳-۳. پیامدهای نقض حریم خصوصی کودک در فضای مجازی: حق حریم خصوصی (به ویژه برای کودکان) با جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، اشتراک‌گذاری غیر مجاز داده‌های آن‌ها تهدید می‌شود. کودکان یک گروه آسیب‌پذیر هستند و اغلب از تهدیدهای موجود در اینترنت آگاه نیستند. آن‌ها را می‌توان به راحتی در اینترنت فریب خورده، در خطر آسیب و نابودی قرار داد (۱). تهدیدهایی که در حال حاضر از جنبه‌های مختلف شناسایی شده‌اند، عبارتند از: اینفولیسم (اعتیاد به اینترنت)، دیتاولیسم (اعتیاد به کسب اطلاعات)، سایبرهولیسم (اعتیاد به فضای مجازی)، اعتیاد به بازی‌های ویدیویی، اعتیاد به رایانه، فومو (ترس از دست‌دادن) و... همچنین ورود دائم به دنیای دیجیتال و کناره‌گیری ناگهانی از آن، بر حوزه‌های ذهنی و جسمی نیز تأثیر می‌گذارد که به صورت احساس تنهایی، بی‌قراری روانی حرکتی، تجربه ترس، حالت تهوع، سرگیجه، دردهای شکمی و به طور کلی ناراحتی می‌باشد که ممکن است در آینده باعث اختلال در هویت کودک در حال رشد شود، بیان می‌شود. از سوی دیگر، کودکان، بیشتر در دوران نوزادی و سنین پیش‌دبستانی، قربانی فعالیت‌های (اشتراک‌گذاری) والدین خود می‌شوند که شامل ارسال منظم اطلاعات دقیق (عکس‌ها، ویدئوها و سایر مطالب) در مورد فرزندانشان در رسانه‌های اجتماعی است. این نوع اشتراک‌گذاری‌ها ممکن است در آینده کودکان را خجالت‌زده یا شرمنده کند یا باعث به وجودآمدن لحظات سختی برای آن‌ها شود (۱۳).

۴. سازوکارهای بین‌المللی حمایت از حریم خصوصی کودکان

۴-۱. کنوانسیون بین‌المللی حقوق کودک

۴-۱-۱. حق حفظ حریم خصوصی کودک: در ماده ۱۶ کنوانسیون اشاره شده که امور خصوصی و خانوادگی کودک یا مکاتبات آن‌ها با دیگران نمی‌تواند به طور خودسرانه یا غیر قانونی مورد دخالت یا توهین کسی قرار گیرد و قانون از این مقررات حمایت می‌کند. علاوه بر این با توجه به ماده ۱۸ کنوانسیون، مسئولیت اصلی رشد و نمو فرزندان بر عهده والدین یا سرپرستان آن‌هاست که اساسی‌ترین وظیفه در این زمینه تأمین و حفظ عالی‌ترین مصالح کودک است. حق حمایت از کودک در برابر اعمال زیانبار روحی، معنوی و اخلاقی در بند اول ماده ۳۲ به صراحت مورد تأیید قرار گرفته است. بر این اساس، رعایت حق حریم خصوصی کودک، مشروط به عدم تعارض آن حق با حق کودک برای آموزش صحیح است که وظیفه والدین است. در هرگونه تعارض بین این دو حق، حفظ منافع عالی (مصلحت) کودک به اولویت‌دادن بیشتر به

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-12]

حق کودک برای دریافت آموزش صحیح اشاره دارد. بر این اساس می‌توان استنباط کرد که در کنوانسیون حقوق کودک به حریم خصوصی کودکان در حوزه اطلاعات، توجه ویژه‌ای شده است (۲). همچنین کنوانسیون جهت حفظ حریم خصوصی کودکان به خانواده و مسأله آموزش صحیح کودکان، نگاه ویژه‌ای دارد.

۴-۱-۲. پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک: در پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک، ضمن تعریف فحشا، فروش و هرزه‌نگاری از کشورهای عضو درخواست شده تا در حقوق کیفری و جزایی خود این اعمال را جرم تلقی کرده و برای مرتکبین به این جرائم، مجازات متناسب در نظر بگیرند. بنابراین طبق پروتکل، ناقضان حریم خصوصی و عفت کودکان باید مجرم شناخته و برای آن‌ها در قوانین داخلی دولت‌ها جرم‌انگاری صورت پذیرد. این کنوانسیون حتی به کشورهای پذیرنده اجازه می‌دهد تا برای مجازات ناقضان حقوق کودکان و کسانی که دست به اعمال مجرمانه ذکرشده می‌زنند، به تعریف صلاحیت فراسرزمینی برای قوانین خود متوسل شوند. به عبارت دیگر، این کشورها مجاز هستند از ابزارهای فراسرزمینی برای تعقیب و مجازات افرادی که در نقض حریم خصوصی کودکان دست دارند، استفاده کنند (۲).

۴-۲. کنوانسیون جرائم سایبری: کنوانسیون جرائم سایبری یا کنوانسیون بوداپست، اولین معاهده بین‌المللی است که به جرائم ارتکابی از طریق اینترنت و وسایل الکترونیکی می‌پردازد. هدف از این کنوانسیون حمایت از کاربران اینترنتی با اعمال قوانین و مقررات مناسب در دنیای دیجیتال، توسعه تکنیک‌های فرآیند تحقیق (پزشکی قانونی سایبری) و تشویق همکاری بین‌المللی بین کشورهای عضو است (۶). در ماده نهم کنوانسیون به جرائم مربوط به هرزه‌نگاری کودکان اشاره کرده و از دول عضو کنوانسیون خواستار جرم‌انگاری تولید، توزیع، ارائه و تدارک هرزه‌نگاری کودکان از طریق سیستم‌های رایانه‌ای و همچنین در اختیار نگه‌داشتن هرزه‌نگاری کودکان در سیستم‌های رایانه‌ای شده است.

۴-۳. کنوانسیون حمایت از کودکان در برابر استثمار و آزار جنسی: این کنوانسیون اولین سندی است که جرائمی را در قالب جرائم مختلف جنسی علیه کودکان که در خانواده یا خانه آن‌ها با تهدید یا اعمال زور بر آن‌ها انجام می‌شود، به رسمیت می‌شناسد. برای محافظت از این جنایات، کنوانسیون افرادی را استخدام و آموزش داده است تا کودکان را از این جنایات آگاه کنند و به آن‌ها آموزش دهند که چگونه از خود در برابر این جنایتکاران محافظت کنند. این کنوانسیون، گام‌های قدرتمندی برای مبارزه با گردشگری جنسی (Sex Tourism) یا فریبکاری جنسی (Sex Grooming) کودکان برداشته و حریم خصوصی کودکان را در حین رسیدگی قضایی تضمین می‌کند (۸).

۴-۴. کنگره جهانی سوم علیه بهره‌کشی جنسی از کودکان و نوجوانان (۲۰۰۸ م.): در این بیانیه از دولت‌ها درخواست شده که به تعریف، تصویب، ممنوعیت و جرم‌انگاری کلیه اعمال استثمار جنسی از کودکان و ایجاد صلاحیت فراسرزمینی مؤثر و اجرای اسناد بین‌المللی حقوق بشر و حقوق کودک ادامه دهند. همچنین از دولت‌ها می‌خواهد تا تلاش‌های خود را برای رسیدگی به استثمار جنسی کودکان و نوجوانان از طریق توسعه سیستم‌های حمایت ملی کل‌نگر با هدف حمایت از کودکان در برابر هرگونه خشونت و استثمار، با تأکید بر پیشگیری و تقویت یا ایجاد مکانیسم‌های ارجاع چند بخشی برای ارائه جامع، حمایت و خدمات به کودکان قربانی افزایش دهند. همچنین اهمیت پرداختن به هنجارهای اجتماعی مانند تبعیض جنسیتی و باورهای

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-12]

نادرست را که برای کودکان مضر است و به استثمار جنسی کودکان کمک می‌کند، شناسایی کنند (۱۴).

۴-۵. قطعنامه شورای اقتصادی اجتماعی ۲۰۱۱/۳۳: این قطعنامه علاوه بر اشاره به کنوانسیون‌ها و اقدامات قبلی، دولت‌ها را تشویق می‌کند تا ضمن آگاهی‌بخشی مؤثر در مورد انواع سوءاستفاده‌های مجازی و آموزش به کودکان و خانواده‌ها، همکاری مؤثری جهت تبادل افکار و اطلاعات برای هم‌فکری و کمک به سایر دولت‌ها به ویژه دولت‌های در حال توسعه انجام دهند. همچنین از دولت‌ها می‌خواهد تا با ایجاد یک مکانیسم گزارش‌دهی جمعی هرگونه آثار سوء و جنایات جنسی وب‌سایت‌های مخرب و فضای مجازی را شناسایی و به نهادهای مرتبط گزارش دهند. همچنین دولت‌ها را تشویق به ایجاد مکانیسم‌هایی جهت شناسایی کودکانی که از طریق فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات جدید مورد سوءاستفاده و یا استثمار قرار می‌گیرند، می‌کند و از آن‌ها می‌خواهد تا رویه‌هایی را برای حمایت از آن‌ها ایجاد کنند (۱۵).

۴-۶. قطعنامه ۱۶۷/۶۸ مجمع عمومی سازمان ملل متحد (۲۰۱۳ م.) حق حفظ حریم خصوصی در عصر دیجیتال: این قطعنامه تأکید می‌کند که هر دولتی باید ضمن احترام‌گذاشتن و محافظت از حق حریم خصوصی، از جمله در زمینه ارتباط دیجیتال به اتخاذ تدابیری برای پایان‌دادن به نقض این حقوق و ایجاد شرایط برای جلوگیری از چنین نقض‌هایی، از جمله با حصول اطمینان از اینکه قوانین ملی مربوطه با تعهدات آن‌ها مطابق با قوانین بین‌المللی حقوق بشر مطابقت دارد، بپردازد. همچنین با بازنگری رویه‌ها، آیین‌نامه‌ها و قوانین مربوط به نظارت بر ارتباطات، شنود آن‌ها و جمع‌آوری داده‌های شخصی با هدف حمایت از حق حفظ حریم خصوصی از طریق حصول اطمینان از اجرای کامل و مؤثر تمام تعهدات آن‌ها بر اساس قوانین بین‌المللی حقوق بشر بپردازد و به ایجاد یا حفظ مکانیسم‌های نظارت داخلی مستقل و مؤثر که در صورت لزوم قادر به تضمین شفافیت و پاسخگویی برای نظارت دولتی بر ارتباطات، شنود آن‌ها و جمع‌آوری داده‌های شخصی باشد، بپردازد (۱).

۴-۷. نظریه عمومی شماره ۲۵ کمیته حقوق کودک در مورد حقوق کودکان در محیط دیجیتال: با بررسی کلی این نظریه درمی‌یابیم که در این نظریه، کمیته، علاوه بر تأکید به اصول کلی کنوانسیون حقوق کودک که پیش‌تر اشاره شد، به برجسته‌سازی برخی حقوق مورد اشاره در کنوانسیون در ارتباط با محیط دیجیتال پرداخته است. در این نظریه کمیته توضیح می‌دهد که چگونه دولت‌های عضو باید کنوانسیون را در رابطه با محیط دیجیتال اجرا کنند و راهنمایی‌هایی را در مورد اقدامات قانونی، خط مشی و سایر اقدامات مربوطه برای اطمینان از انطباق کامل با تعهدات خود تحت کنوانسیون و پروتکل‌های اختیاری آن با توجه به فرصت‌ها، خطرات و چالش‌های موجود در ترویج، احترام، حفاظت و تحقق تمامی حقوق کودکان در محیط دیجیتال ارائه می‌دهد. همچنین در مورد حمایت از حقوق کودکان در محیط دیجیتال علاوه بر مسئولیت دولت‌ها به مسئولیت والدین، مراقبان کودک و اهمیت آموزش پرداخته شده که در ادامه به بحث در مورد آن‌ها می‌پردازیم.

۴-۷-۱. مسئولیت‌های دولت‌ها: این نظریه ضمن اشاره به فرصت‌ها و تهدیدات موجود در محیط دیجیتال، مداخله در حریم خصوصی کودک را در صورتی که خودسرانه و غیر قانونی نباشد، جایز می‌داند. همچنین مداخلات نباید با قصد و اهداف کنوانسیون در تضاد باشند. دولت‌های عضو باید اقدامات قانونی، اداری و سایر اقدامات را انجام دهند تا اطمینان حاصل شود که حریم خصوصی کودکان توسط همه سازمان‌ها و در همه محیط‌هایی که داده‌های آن‌ها را پردازش می‌کنند، محترم

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-12]

و محافظت می‌شود. همچنین دولت‌ها باید به طور منظم قوانین حفظ حریم خصوصی و داده‌ها را بررسی کنند و اطمینان حاصل کنند که رویه‌ها و اقدامات از نقض عمدی یا غیر عمدی حریم خصوصی کودکان جلوگیری می‌کند. همچنین در مواردی که رضایت برای پردازش داده‌های کودک درخواست می‌شود، دولت‌های عضو باید اطمینان حاصل کنند که این رضایت از سوی کودک یا بسته به سن و ظرفیت رشد کودک، توسط والدین یا مراقب او اطلاع‌رسانی و آزادانه داده می‌شود و قبل از پردازش آن داده‌ها اخذ شده است و در مواردی که رضایت خود کودک ناکافی تلقی می‌شود و رضایت والدین برای پردازش داده‌های شخصی کودک لازم است، دولت‌های عضو باید از سازمان‌هایی که چنین داده‌هایی را پردازش می‌کنند، بخواهند تا تأیید کنند که رضایت، آگاهانه و قابل فهم، توسط والدین یا مراقب کودک، داده شده است. دولت‌های عضو باید اطمینان حاصل کنند که کودکان و والدین یا مراقبان آن‌ها می‌توانند به راحتی به داده‌های ذخیره‌شده دسترسی داشته و آن‌ها را تصحیح و یا در صورت لزوم حذف نمایند. همچنین در این نظریه به حق کودک جهت بازپس‌گیری رضایت خود و اعتراض به پردازش داده‌های شخصی در مواردی که کنترل‌کننده داده، دلایل اساسی و قانونی برای پردازش نشان نمی‌دهد، اشاره شده است. در زمینه خانواده‌های جداشده، دولت‌های عضو باید از دسترسی به خدمات دیجیتال برای کودکان و والدین، مراقبان یا سایر افراد مرتبط با در نظرگرفتن ایمنی و بهترین منافع کودک حمایت کنند (۱۶).

۴-۷-۲. مسئولیت‌های والدین و مراقبان کودک و اهمیت آموزش: در رابطه با مسئولیت‌های والدین اشاره شده که نظارت والدین و مراقبان بر فعالیت دیجیتالی کودک باید متناسب و مطابق با ظرفیت‌های تکاملی کودک باشد. در مواردی که والدین یا مراقبان خود تهدیدی برای حریم خصوصی کودک تلقی می‌شوند، حفاظت از حریم خصوصی کودکان حیاتی تلقی می‌شود و در چنین مواردی ممکن است به مداخله بیشتر و همچنین مشاوره خانواده یا سایر خدمات نیاز داشته باشد تا از حق کودک برای حفظ حریم خصوصی محافظت شود. در این نظریه اهمیت ویژه‌ای به مبحث آموزش خانواده شده است و اشاره شده که بسیاری از والدین و مراقبان برای توسعه درک تکنولوژیکی، ظرفیت و مهارت‌های لازم برای کمک به کودکان در رابطه با محیط دیجیتال نیاز به حمایت دارند. دولت‌های عضو باید اطمینان حاصل کنند که والدین و مراقبان فرصت‌هایی برای کسب سواد دیجیتالی دارند، یاد می‌گیرند که چگونه فناوری می‌تواند از حقوق کودکان حمایت کند و کودکی را که قربانی آسیب‌های آنلاین شده است، به رسمیت بشناسد و به آن واکنش مناسب نشان دهد. باید به والدین و مراقبین کودکان در شرایط محروم یا آسیب‌پذیر توجه ویژه‌ای شود. همچنین جهت حفظ تعادل بین مسئولیت‌های والدینی و حقوق کودکان، بهترین منافع کودک، همراه با در نظرگرفتن ظرفیت‌های تکاملی کودک، باید اصول راهنما باشد. راهنمایی برای والدین و مراقبان باید فعالیت‌های اجتماعی، خلاقانه و یادگیری کودکان را در محیط دیجیتال تشویق کند و تأکید کند که استفاده از فناوری‌های دیجیتال نباید جایگزین تعاملات مستقیم و پاسخگو بین خود کودکان یا بین کودکان و والدین یا مراقبان شود (۱۶).

در ادامه جهت درک بیشتر اهمیت آموزش، نگاهی به رویه آموزشی شورای اروپا و دولت‌های موفق در امر آموزش به خانواده و کودکان خواهیم داشت.

۵. رویه آموزشی شورای اروپا: شورای اروپا (Council of Europe)، جهت آموزش به خانواده‌ها و کودکان کتابچه

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-12]

راهنمای سواد اینترنتی (Internet Literacy Handbook) را تدوین کرده است و در این کتابچه توضیح می‌دهد که چگونه می‌توان بیشترین بهره را از اینترنت برد و از حریم خصوصی خود محافظت کرد. این کتاب برای کودکان، والدین، معلمان و سیاستگذاران است. این ساختار مبتنی بر یک رویکرد موضوعی است و شامل ۲۶ برگه اطلاعاتی در مورد موضوعات مختلف، از اطلاعات در مورد نحوه راه‌اندازی وب‌سایت‌ها تا پیش‌بینی و مقابله با فناوری آینده است. همچنین از آنجایی که کودکان هنگام فعالیت کردن بهتر یاد می‌گیرند، شورای اروپا یک بازی به نام جنگل‌های وب وحشی (The Wild Web Woods)، طراحی کرده است تا به کودکان کمک کند درک بهتری از حقوق خود در اینترنت داشته باشند. این بازی به کودکان می‌آموزد که چگونه به حقوق دیگران در اینترنت احترام بگذارند. هدف بازی، رسیدن به شهر الکترونیکی کومتا است که مکانی برای سرگرمی، صلح و آزادی است. دسترسی به کومتا فقط با عبور از جنگل‌های وب وحشی و جمع‌آوری سکه امکان‌پذیر است. هر بار که بازیکن یک سکه جمع‌آوری می‌کند، اطلاعات مهمی در مورد امنیت اینترنت و حقوق کودکان به آن‌ها داده می‌شود. همچنین این بازی دارای یک راهنمای آنلاین برای معلمان است. همچنین برنامه پستالوزی (Pestalozzi)، یک مجموعه سرفصل در مورد توسعه سواد رسانه‌ای ایجاد کرده است و در سال ۲۰۱۴ یک دوره آموزشی در مورد نگرش‌ها و رفتار مسئولانه در فضای مجازی برگزار کرد. بیشتر مطالب این دوره در زمینه آموزش معلمان قبل از خدمت یا ضمن خدمت در سرفصل‌های پستالوزی، جهت آموزش مربی طراحی شده است. با وجود این، بیشتر این آموزش‌ها را می‌توان برای استفاده در کلاس درس نیز به کار برد. حمایت مؤثر از حقوق بشر تنها با همکاری و اشتراک اطلاعات بین دولت‌های عضو امکان‌پذیر است.

دولت‌های عضو شورای اروپا همگی شیوه‌های خوبی را در زمینه حمایت از حقوق کودکان در اینترنت ایجاد کرده‌اند که در ادامه نگاهی به رویه‌های موفق برخی دول عضو شورای اروپا خواهیم داشت (۱۷).

۵-۱. رویه‌های موفق دول عضو شورای اروپا: دولت آندورا در سال ۲۰۰۷ درگاه اینترنتی «http://portaljove.apda.ad» را توسط آژانس حفاظت از داده‌ها و با همکاری وزارت آموزش راه‌اندازی کرد. این وب‌سایت شامل اسناد، فیلم‌ها و سایر مطالبی است که برای آگاهی‌دادن به کودکان و والدین در نظر گرفته شده است. این سایت برای تدریس در تمام مدارس متوسطه استفاده می‌شود. دولت کرواسی نیز وب‌سایت پتزانت «http://www.petzanet.hr/Blog» را که با همکاری سازمان‌های غیر دولتی و دانشگاهیان توسعه یافته است و برای استفاده معلمان و والدین است و می‌تواند به عنوان یک برنامه درسی در مدارس استفاده شود، راه‌اندازی کرده است. این وب‌سایت، شامل راهنماها، ویدئوها و... است. همچنین دولت کرواسی بحث‌های پارلمانی را در مورد سواد رسانه‌ای سازماندهی کرده است و کودکان را به عنوان شرکت‌کنندگان در آن مشارکت داده است. دولت فرانسه نیز یک وب سایت «http://www.pedagojeux.fr/wp/» با یک بازی ویدیویی راه‌اندازی کرده که توسط سازمان‌های غیر دولتی و مقامات جهت استفاده توسط متخصصان ایجاد شده است. این وب‌سایت یک هدف دوگانه دارد: افزایش آگاهی در مورد خطرات مرتبط با بازی‌های ویدیویی حاوی ویدئوهای ساخته‌شده توسط کارشناسان و اظهارات والدین در مورد تجربیات آن‌ها و ارائه رویکرد آموزشی به مربیان در مورد مسائل مربوط به استفاده از بازی‌های ویدیویی. نسخه جدید این وب‌سایت، فضایی برای اشتراک‌گذاری اطلاعات جوانان را دربر خواهد داشت. در این میان دولت موناکو با راه‌اندازی وب‌سایت

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-12]

اکشن اینوسنس «https://www.actioninnocence.org» تعدادی نرم‌افزار برای تشخیص تصاویر کودک‌آزاری ایجاد کرده است. همچنین هر ساله در مدارس برنامه‌ای جهت افزایش آگاهی در مورد خطرات آنلاین و آموزش رفتار خوب به کودکان در اینترنت ارائه می‌شود. این برنامه دارای سرفصل‌های مختلفی است که به خوبی با تمام گروه‌های هدف سازگار شده است (۱۷).

بحث و نتیجه‌گیری

تغییرات سریع تکنولوژی و دنیای دیجیتال، علاوه بر مزایای پرشمار، دارای تهدیداتی است که باید به موقع با آن‌ها مقابله شود. از انواع این تهدیدات می‌توان به افشای اطلاعات کودک توسط برخی شبکه‌ها و برنامه‌های مجازی و همچنین اشتراک‌گذاری نادرست اطلاعات کودک توسط والدین که ممکن است جسم و روح کودک را مورد تعرض قرار داده و آینده او را تحت تأثیر قرار دهد، نام برد. تحلیل و بررسی اسناد و مطالعات انجام‌شده نشان می‌دهد که در دنیای امروز و همزمان با پیشرفت‌های دنیای رسانه و فضای مجازی، نیاز به روزرسانی قوانین بین‌المللی و ملی جهت حمایت از حریم خصوصی کودکان در فضای رسانه بیشتر از پیش به چشم می‌خورد. حقوق بین‌الملل کودک، سازوکارهای منحصر به فردی را برای دولت‌ها ارائه داده تا با ایجاد قوانین، بسط و به روزرسانی آن‌ها توان مقابله با این تهدیدات را داشته باشند. در این بین نقش خانواده‌ها به واسطه وظایف سرپرستی و حمایتی بسیار پررنگ‌تر است. علاوه بر ایجاد، بسط و به روزرسانی قوانین توسط دولت‌ها، ایجاد محیط‌های آموزشی در مکان‌های عمومی، مدارس و سایر نهادهای مرتبط با خانواده برای آموزش والدین و مراقبین کودک، جهت مقابله با تهدیدات فضای مجازی بسیار مهم است. خانواده‌ها باید تفاوت آموزش به کودک و مداخله خودسرانه به حریم خصوصی کودک را بدانند و با ایجاد محیطی امن و مورد اعتماد برای کودک به آموزش وی بپردازند. درک این نکته که هزینه‌های آموزش به خانواده‌ها بسیار کمتر از هزینه‌های بازیابی و حمایت از کودکان آسیب‌دیده از فضای مجازی است، بسیار مهم است. بنابراین باید توجه داشت افزایش ایمنی و امنیت کودکان در فضای مجازی و حمایت از آن‌ها نیازمند همراهی و همکاری بنیان خانواده است و این همراهی جز از رهگذر اتکا به قوانین بین‌المللی و ملی و آموزش و توجه به بنیان خانواده، امکان‌پذیر نیست. بنابراین جهت صیانت از حقوق کودکان در فضای مجازی برنامه‌ای جامع نیاز است که علاوه بر به روزرسانی قوانین، توجه کافی به نقش خانواده داشته باشد و مسأله آموزش به خانواده‌ها و کودکان را در اولویت قرار دهد. در این راستا، کارکنان مدارس به خصوص آموزگاران و مشاوران، به عنوان پیشگامان آموزش به کودکان، باید آموزش‌های لازم را ببینند تا بتوانند به درستی خانواده‌ها و کودکان را راهنمایی کنند. از این رو استفاده از تجربه آموزشی شورای اروپا و برخی دول موفق عضو این شورا، می‌تواند کمک بزرگی به پیشبرد برنامه‌های جامع در میان سایر دولت‌ها داشته باشد.

ملاحظات اخلاقی

در پژوهش حاضر جنبه‌های اخلاقی مطالعه کتابخانه‌ای شامل اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

تضاد منافع

نویسنده هیچ‌گونه تضاد منافع احتمالی را در رابطه با تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله اعلام نکرده است.

تشکر و قدردانی

ابراز نشده است.

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-12]

References

1. Dragičević Prtenjača M. Children's Privacy Rights, Social Networking and the Media: Possibilities and Limitations of (Criminal Law) Protection. Law. Identity and Values. 2023; 3(1): 29-57.

2. Pourmasjedian F, Ebrahimi S. Legal Research on Protection of Child's Privacy in Cyberspace with Overview on Iranian Laws and International Conventions. Journal of Woman and Family Studies. 2021; 8(4): 82-102.

3. Fekrizadeh H, Doroudian M. Analyzing the Harms of Cyberspace on Children with an Approach to Iran's Legal System. Child Rights Journal. 2023; 5(18): 41-53. [Persian]

4. Seyed Nasseri MM. The Child's Right to Mental Health in Cyberspace from the Perspective of International law with Emphasis on General Comment No.25 of the Committee on the Rights of the Child. Child Rights Journal. 2023; 5(18): 15-29. [Persian]

5. Saffarinia M. The Right of Children to Access Cyberspace from the Perspective of Domestic and International law. Modern Technologies Law. 2022; 3(5): 183-196. [Persian]

6. Muhammad A. Protecting Children in Cyberspace. Munich: Pakistan Telecommunication Authority on World Telecommunication and Information Society Day; 2009.

7. Pūraitė A, Prokofjeva N. Policy of European Union on the safety of children in cyber space. Public Security and Public Order. 2018; 21: 104-119.

8. Chhabra,A. Dr Kumar Singh,S. Rights of Children in Cyber World Indian Perspective. UGC Care Journal. 2020; 4(B): 21-27.

9. Available at: https://www.nabeghesaz.com/childrens-privacy-in-cyberspace-3-reasons/.

10. Altun D. An investigation of preschool children's digital footprints and screen times and of parents' sharenting and digital parenting roles. The International Journal of Eurasia Social Sciences. 2019; 10(35): 76-97.

11Yeukai Joyleen CH. A child's right to privacy, a parent's duty to care and social media. Kirkland: Potchefstroom Campus of the North West University; 2016.

12. Available at: https://www.coe.int/en/web/cybervio lence/international-case-law.

13. Stadniczeńko D. Children's Rights in the Digital Environment Under the Convention on the Rights of the Child. Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie. 2022; 15(2): 321-331.

14. World Congress III against Sexual Exploitation of Children and Adolescents; 2008.

15. Prevention, protection and international cooperation against the use of new information technologies to abuse and/or exploit children; 2011.

16. General comment No.25 on children's rights in relation to the digital environment; 2021.

17. Available at: https://www.coe.int/en/web/children/the-digital-environment.

[Downloaded from childrightsjournal.ir on 2026-11-12]

این مجله تابع سیاست دسترسی باز از نوع CC BY-NC 4.0 می‌باشد.